Stress hos brevduer

Af Dr. Colin Walker

Oversættelse Ove Fuglsang Jensen

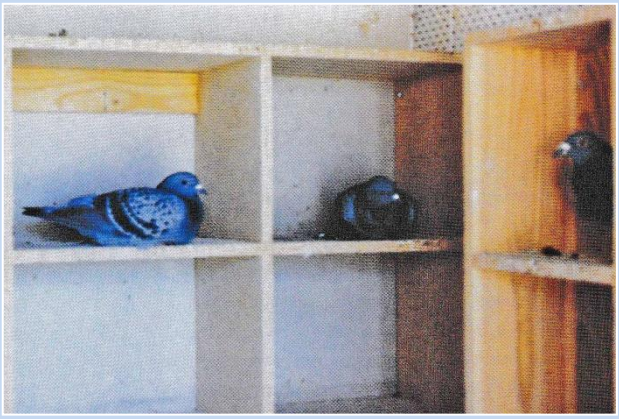

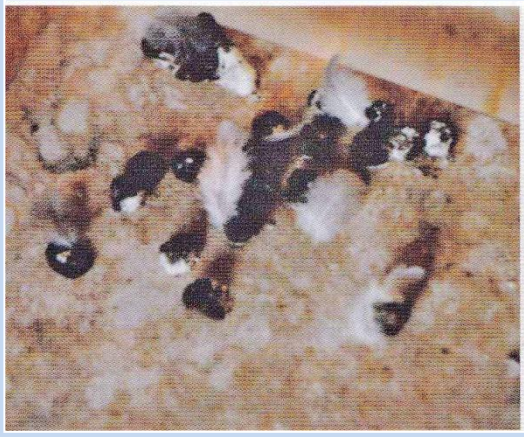

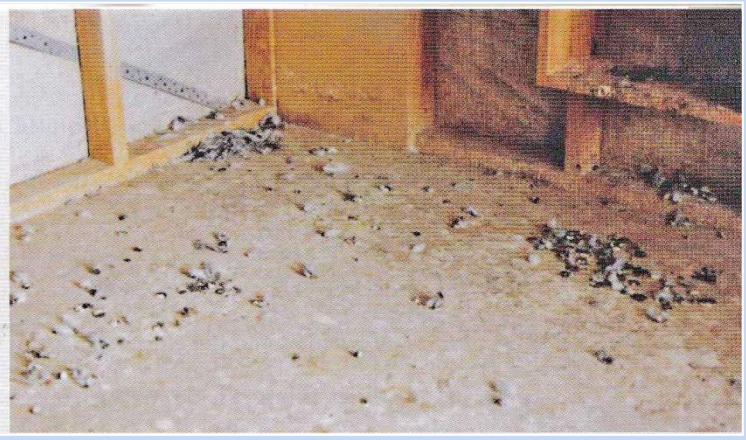

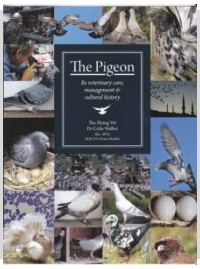

Artikel fra bogen The Pigeon af Dr. vet. Colin Walker

De fleste duer bærer i deres krop en række sygdoms fremkaldende organismer. Hvorfor bliver duerne ikke syge? Fuldvoksne duer der bliver passet godt i gode omgivelser, vil være ret robust og sygdomme vil ikke "bide" på duerne. Grunde til at duerne bliver syge kan være stress. Det bedste middel en brevdueholder kan bruge mod sygdom, er at administrere sine duer fornuftigt. Medicin bør kun bruges i tilfælde af en opstået sygdom.

Det understreges ofte, at stress skyldes en underliggende sygdomskim hos duerne, men hvad menes der helt nøjagtig med dette udsagn? Stress er generelt alt det der vil hæmme duens resistens, og der med hindre duen i at udvikle en god formkurve. Stress er faktisk hovedsagen til at duens immunitet svækkes og derved åbner for eventuelle sygdomme.

Der findes 4 former for stress hos duerne som man skal forstå og samtidig tackle hvis der ønskes en god helbreds tilstand i sin bestand af duer:

1. ***Stress hos duerne i slaget.***
2. ***Stress ved fodringen af duerne.***
3. ***Stress ved kapflyvning.***
4. ***Stress ved sygdom.***

Stress hos duerne i slaget

Slaget er der hvor duerne skal hvile, og for at dette kan foregå i harmoni og komfort, skal to basiske ting være opfyldt.
Slaget skal give en følelse af sikkerhed for duerne, og samtidig have et godt miljø. Slagstress kan derfor være alt muligt der griber ind i duernes velbefindende.
Eksempelvis følgende: Overfyldt slag, høj fugtigheds, før høje temperaturer og følelse af usikkerhed.

Overfyldt slag

Et overfyldt slag er uden sammenligning en af de mest almindelige årsager til stress hos duerne. Fx vil 25 ungduer og 5 par voksne duer, være et passende antal duer til et slag på 2 meter i bredde, dybde og højde, for at holde et godt miljø i slaget.

Høj fugtighed og ekstreme temperaturer

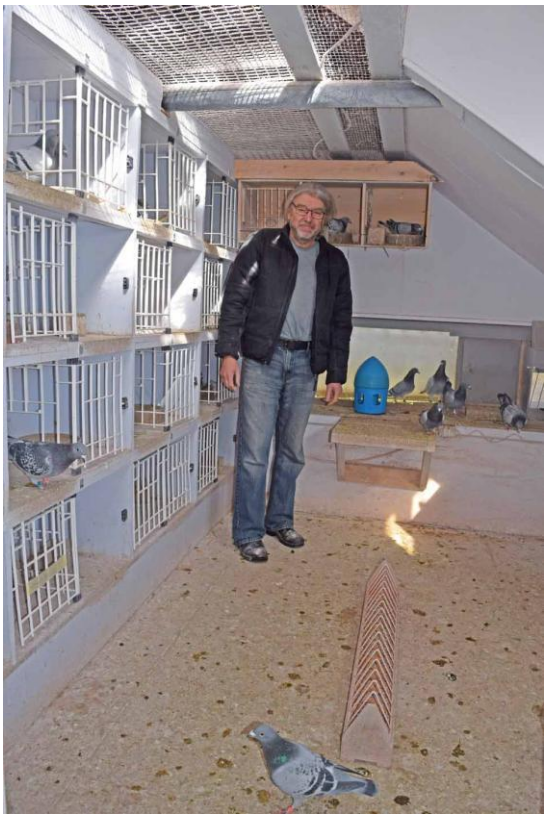

En luftfugtighed over 65% i slaget om aftenen i hvileperioden kan give stress hos duerne, men generelt skal slaget helst have et tørt miljø uden dog at være støvet, og må samtidig generelt have en god udluftning hvor temperaturerne ikke svinger for meget. Udover at luftens fugtighed ikke må være for høj, vil dette gøre at gødningen ikke tørrer ud som den skal. Er der problemer med høj fugtighed i slaget, skal slaget holdes rent jævnt tit, fordi en fugtig gødning kan give grobund for E-coli og Coccidier.
Kulde kan i sig selv også give stress hos duerne, idet kulde kontra varme vil give høj fugt. Et pludseligt skift i temperatur på slaget kan også have en indvirkning på duerne.
Ideelt skal slagets temperatur være 20-25°C, og må ikke svinge mere end 5°C på 24 timer. Slagmiljøet skal, specielt i hviletiden om natten, have en relativ lav fugtighed, og hvis dette er et problem må ventilationen laves om. Bliver slaget udsat for megen kulde (<0°C), kan det blive nødvendigt at opvarme slaget.

Er slaget rigtigt konstrueret og ventilationen er i orden, kan man opnå stabilt klima uden høj fugtighed og svingninger i temperaturen. Er taget af metalplader, skal det være velventileret for at undgå kondens under taget, og er dette ikke i orden vil det give vedvarende stress for duerne.
Er der dug på græsset og på bilens ruder, må det virke på slagets ejer som en alarm om høj fugtighed. En meget simpel målestok for slagets fugtprocent, er hvis man har en saltsten i slaget. Hvis fugtigheden er høj, vil saltstenen være våd.
Mulige ændringer af slaget kan være isolering af taget, installere lameller på forsiden af slaget, installere skydepaneler i loftet og en justerbar ventilator. Det vil være en god ide at have et termometer og et hygrometer til temperatur/fugt. Et velfungerende slag er derfor designet til at styre temperaturen uden store udsving og samtidig holde fugtigheden relativt lav, og er disse ting i orden vil forholdene for veltrænede duer i topform være til stede.

Billedet viser et meget moderne slag. Der er skydepaneler under taget og ventilation i fronten af slaget.
Desuden er der indlagt elektriske varmerør der ses under rederne.
Alt i alt må det siges at være et moderne og velfungerende slag, og der har da også været virkeligt gode resultater af duerne i dette slag.

Sikkerhed i slaget

Rent elementært ønsker enhver due et sikkert sted at være i slaget som den kan kalde sit eget og føle sig sikker. Det betyder også at duen ikke behøver at frygte eventuelle fjender såsom en kat, høg, mår eller utidigt uro og larm. Ejeren af duer og dueslag skal også opføre sig venligt og roligt overfor duerne. Tegn på at der er stress på slaget er hvis duerne sidder på gulvet før solopgang, og hvis der også er vandig gødning som bliver mere normalt i løbet af dagen. Under normale omstændigheder, vil processen med urin og gødning fra tarmen tage den tid der skal til, men bliver duerne forstyrrede og stressede vil de tømme gødningen før tid og det vil virke vandigt.

Viser det sig at nogle af slagets duer ikke har den faste gødning efter nattens hvile, er disse duer ikke i form til en længere kapflyvning. Grunden til dette kan være et overfyldt slag, høj fugtighed og træk, og yderligere støj, stærkt lys, rotter eller en opstået sygdom fx luftvejs infektion der giver nyse anfald og E-coli. Ved at iagttage gødningen efter nattens hvile, er dette også en indikator på hvor godt duerne har hvilet i løbet af natten. En perfekt gødning om morgenen, er en fast brunlig "nød", og måske et dun ved siden af.

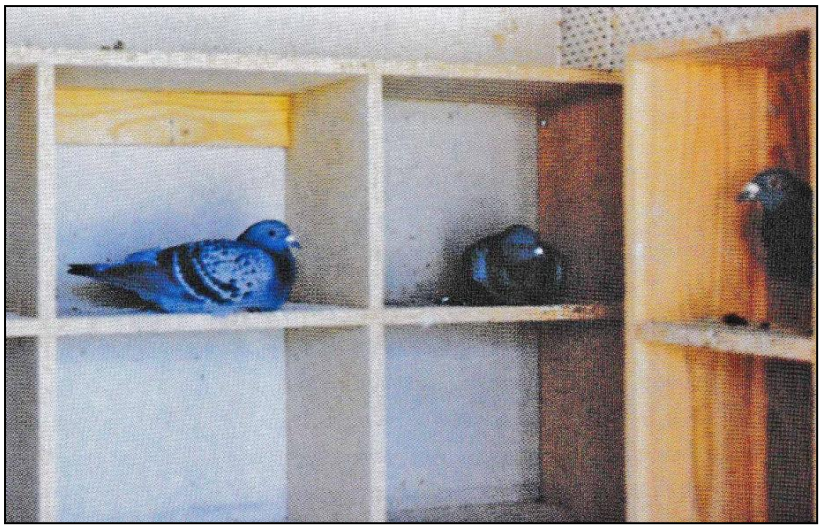

PÅ billedet ses duer total afslappet og uden stress. Duerne hviler på brystbenet og nogle gange hænger vingen ned af fra kroppen, og det indikerer en total afslappet due i et slag hvor den føler sig sikker.

Kan man om morgenen finde løse og vandige gødninger der i løbet af dagen bliver normale, indikerer dette en hvileløs og dårlig nat

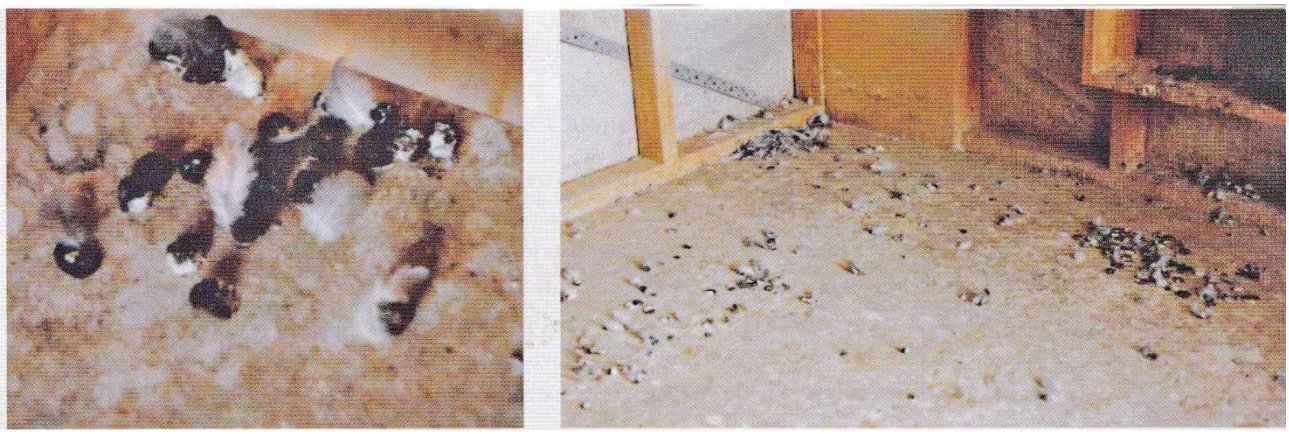

Til venstre: **Perfekt morgengødning.** ***Til højre:*** **Dette syn skulle slagpasseren gerne møde om morgenen, hvor gødningen er fast som nødder med dun på toppen.**

Stress ved fodringen

Stress ved fodringen skyldes for ringe kvalitet og forkert kvantitet foder, og det er sådan at topduer skal have den bedste kvalitet foder i den rette mængde. Et given foder er frisk hvis 80% af foderet har en god spirekraft efter 48 timers spireprøve. Foderet er rent, hvis det er fri for harmfulde bakterier, svamp og skadelige insekter. Støv på foderet kan fremme bakteriel smitte, og er foderet fugtigt i en vis grad, kan det fremme svamp i kornet.
Snudebiller i foderet, indikerer gammelt eller dårligt opbevaret foder, og dette må ikke gives til duerne. Det må pointeres, at snudebiller er mellem vært for bændelorm. Findes bakterier og insekter nedsættes ikke kun foderets næringsværdi, men duerne kan også nedsvælge inficeret materiale. At advare mod svamp i foderet kan ikke overdrives, idet det er farveløs, lugtløs og smagløs. Svamp i foderet er hvad vi kalder **immunosupressive,** hvilket betyder at de påvirker legemets normale evne til at modstå sygdom, men kan også skade leveren.

Kornsnudebille

Kornsnudebiller

Kvalitets foder til duer er friskt og rent, og indeholder samtidigt den rigtige balance af protein, stivelse, fedt, vitaminer og mineraler. Ved siden af skal der gives vitaminer og mineraler der gives mindst to gange ugentligt, hvilket vil afbøde eventuelle mangler i foderet. Husk også at fugtigt grit kan være en kilde til bakterier.
Er fodringen ukorrekt, kan det føre til stress, og der kan fodres for meget men også for lidt. Er duen for fed kan det føre til dårlige resultater i kapflyvning, udstillinger og i avlen. Er duen underfodret vil den blive eksponeret for sygdomme. Foderprogrammet skal være indrettet efter mægden af træning. Det mønster der fodres med er også vigtigt, specielt ved unger og yngre duer, skal der være en fast rutine på daglig basis.

Stress ved kapflyvning

Taler vi om stress ved kapflyvninger, er det ikke kun anstrengelse og energi duerne bruger ved træning og kapflyvning i relation til duens form og fodring, men også den stress der kan forbindes med det at sende en due på kapflyvning. Det antal timer en due bruger på en kapflyvning, skal stå mål med duens form og kalorie indtag. Tvinger man en due på kapflyvning der er underernæret, undervægtig eller overvægtig, er ude af form og træt, er det den sikre vej til en stresset due. Er en due fysisk og psykisk træt, må og skal den have en chance for at genopbygge sin styrke igen, før den sendes på en kapflyvning. Bliver en yngre due overtrænet og kapfløjet for meget, kan duen udover stress også blive ødelagt så den senere i sin karriere ikke vil kunne klare de lange kapflyvninger. Flyvestress hos unge duer, kan også relateres til fældning af svingfjerene og halefjerene.

Selve kapflyvningen indebærer en stressfaktor i sig selv. Denne stressfaktor relaterer til transportkurvene, selve transporten, eksponering for sygdomme, udmattelse, forandret fodring og søvnmønster, og yderligere risikoen for rovfugle på turen. Bruger man efter kapflyvningen de rette procedurer med hvile, rigtig fodring og kontrol med eventuelle sygdomme, vil dette reducere eventuel stress efter en kapflyvning.
Det er interessant at observere, at duerne der "bryder ned" med stress, mange gange er fra topslagene. De slag der ikke er helt fremme altid, giver nok deres duer et godt foder og samtidig er de nok ikke så hidsige med at træne. Duer fra disse slag har ofte ingen stress relaterede sygdomme, og ser man på det dyrlæge faglige plan, er der stort set ingen problemer her, men helt ærligt må man sige, at den slags duer heller ikke er i, hvad vi vil kalde topform. Desto mere topslagene får deres duer veltrænede og fodret rigtigt, får "overskuds feddet brændt af", og derved får duer med god opdrift og et godt helbred, vil disse topslag have en fordel. På den anden side kan disse slag "skubbe" deres duer ud over deres grænse for formåen, og derved give duerne stress med deraf følgende sygdomme fx E-coli, problemer med Trkomonader osv.

At give duerne bad, er ikke kun godt for fjerdragten, men giver også duer en form for afslapning fra stress.

Stress ved sygdom

Typisk for duer vil der være en kaskade af sygdomme der hænger sammen i et mønster, fx. vil en begyndende betændelse med gærceller, være en tidlig indikation på stress. Hvis det tidlige stadie ikke bliver observeret, vil det udvikle sig til betændelse med Trikonomader og luftvejssygdomme.
I Australien, er luftvejs infektioner den mest almindelige sygdom i duerne fra januar tiil marts, og det er mest hos de unge duer i fælding. Disse ungduer viser tegn på øjenforkølelse, mørke næbvorter og har tit nyseanfald. Under normale omstændigheder, kan duer godt tåle stress, men hvis stress på stress overlapper, vil specielt de unge duers immunforsvar blive sat på prøve. Laves nogle test på de yngre duer med udskrab fra halsen ved synlig luftvejs betændelse, vil man se en af de mest almindelige parasitære sygdomme fx orm, coccidier og Gul Knop. Ved de yngre duer med luftvejs infektion, har 80% en højt antal målte Trikomonader. Har de yngre duer et forøget antal Trikomonader, vil det også fremme sygdommen Clamydia.
Bliver luftvejs infektion observeret, er det vigtigt at tacle problemerne rigtigt, og bruges "piratkopi" medicin mod problemet, vil det kun blive løst midlertidigt og sygdommen vil vende tilbage igen. Oftest vil en kur mod Gul Knop bringe de unge duer i vigør, og problemet med luftvejs infektioner, vil duerne klare selv.

Det er mange gange muligt, at se hvilken type slag duerne kommer fra, ved simpelthen at undersøge duernes gødning i et mikroskop.

Observation af luftvejsinfektion

Betændelse af mandlerne, er synligt med det trekantede lys pink område i overdel af svælget. Rækken af de såkaldte spikler i overnæbet er gået tabt, og diagnosen luftvejs infektion er sikker. Luftrøret er rundet og kanten af svælget svagt blålig samtidig med at tungespidsen er misfarvet. Alle disse sikre tegn viser en fremskeden luftvejs infektion, og denne due får simpelthen ikke nok ilt til blodet.

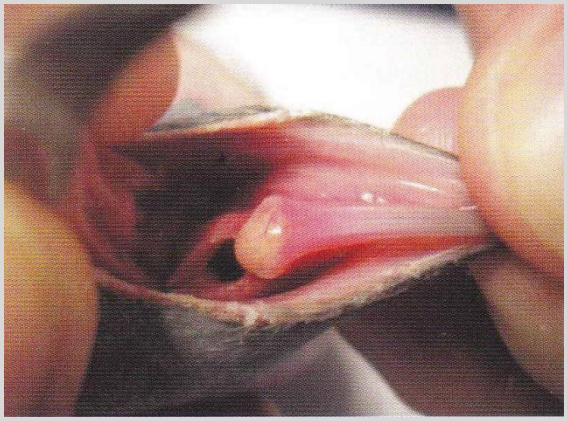

I svælget af en ungdue, ses en byld på mandlen i undernæbbet nær luftrøret. Hvis en luftvejs infektion ikke kommer under kontrol, kan der opstå en byld som vist. Sendt på kapflyvning vil denne due gå tabt. En hurtig behandling kan rette op på dette symptom, og duen være rask efter få uger.

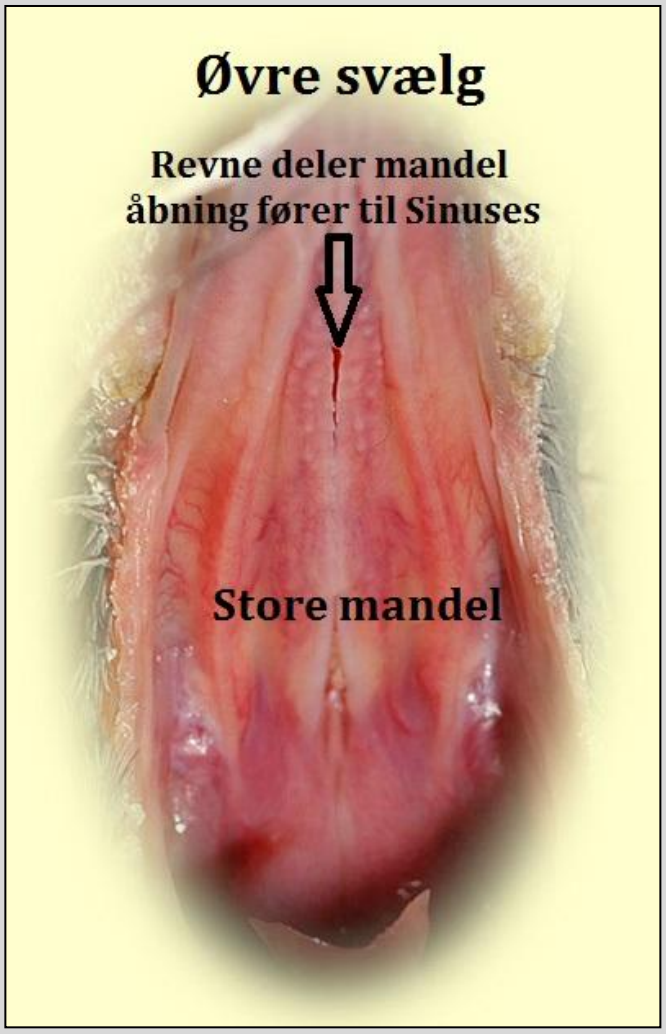

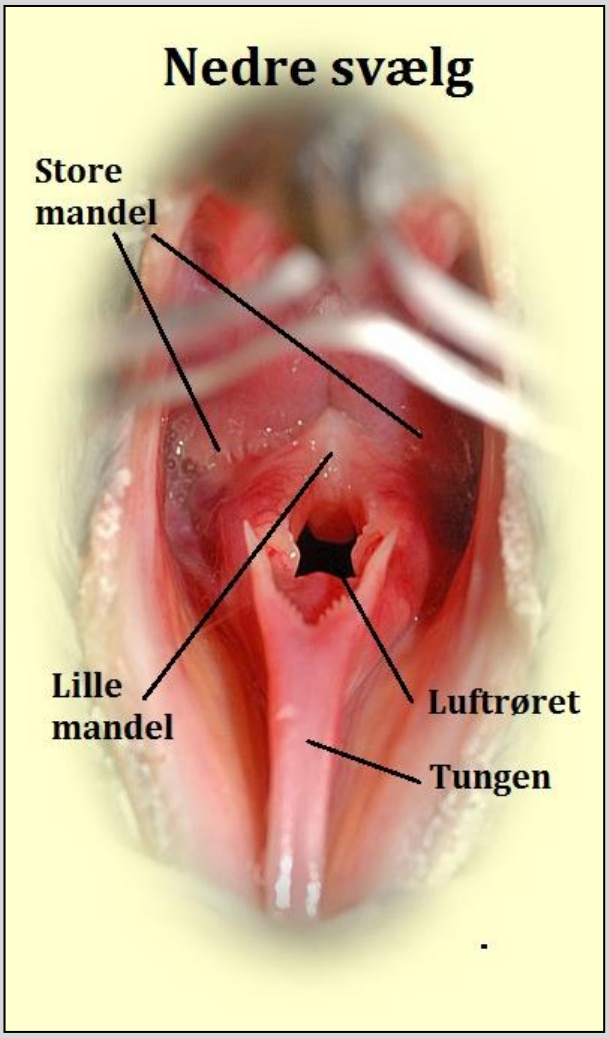

Således ser øvre og nedre svælg ud ved en sund brevdue.

Ser man på et slags design og det praktiske arbejde med duerne i slaget, er der en forbindelse til duernes trivsel og eventuelle sygdomme. Fx kan ungduer fra kolde og fugtige slag, have en tendens til Clamydia og forhøjet antasl for coccidier, og samtidig er der i disse slag en generel tendens til E-coli og forøget gærceller. Mange brevduefolk er meget forbavsede, når jeg på grundlag af en test af deres gødning, fortæller dem hvorledes deres slag ser ud. For meget træning samt for lidt foder til rådighed for ungduerne, kan føre til forøgelse af gærceller.
Et højt regristreret tal for coccidier i duerne, kan indikere stress men også dårlig hygiejne og fugt i slaget. Hvis mine egne duer er bagud i kapflyvningerne, må jeg som dyrlæge spørge mig selv om grunden til dette, oog om duerne har en sygdom eller måske stress. Løsningen er som regel en mulig sygdom eller måske en forbindelse til for meget træning osv. På samme sæt og vis er det på samme måde med mine klienter i konsultationen angående brevduer.
Den rigtige minimering af stress symptomer, er en god slaghygiejne og en god slagledelse, parret med den rigtige medicin ved problemer. Gjort rigtigt vil det optimere chancer for gode resultater med duerne.

Dele af denne artikel er skrevet af Dr. Rob Marshall, Sydney, og Dr. Walker takker ham for dette.

Avlshun Delbar van Riel/Dan kristiansen. Farmoderen landsvinder fra Nancy.